คำนำ

ระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (Government Fiscal Management Information System : GFMIS) ประกอบด้วย 5 ระบบใหญ่ คือ ระบบงบประมาณ ระบบจัดซื้อจัดจ้าง ระบบการเงินและบัญชี ระบบบริหารทรัพยากรบุคคล และระบบต้นทุน ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2547 เป็นต้นมา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้หน่วยงานมีมาตรฐานการปฏิบัติงานเดียวกัน ลดขั้นตอนและภาระในการจัดทำเอกสาร โดยมีระบบฐานข้อมูลศูนย์กลางแบบ Matrix และ Online Real – Time การนำข้อมูลเข้าระบบ GFMIS สามารถดำเนินการได้ 3 วิธี คือ บันทึกข้อมูลผ่านเครื่อง GFMIS Terminal ผ่าน Excel Loader หรือโดยการ Interface ข้อมูลเข้าระบบ

ระบบการรับและนำส่งเงินตามระบบ GFMIS เป็นระบบงานหนึ่งของระบบการเงินและบัญชี ซึ่งประกอบด้วย การรับและนำส่งเงินผ่านธนาคาร การจ่ายเงินให้เจ้าหนี้/ผู้มีสิทธิ การบริหารเงินสด การจัดการด้านสินทรัพย์ถาวร และการจัดทำบัญชีและรายงานทางการเงิน เป็นระบบที่รองรับการบันทึกข้อมูลการจัดเก็บเงิน และบันทึกข้อมูลการนำส่งเงิน ทั้งที่เป็นเงินรายได้แผ่นดิน เงินนอกงบประมาณที่ฝากคลัง และเงินเบิกเกินส่งคืน สำหรับแนวปฏิบัติการตรวจสอบระบบรับและนำส่งเงินรายได้แผ่นดินเล่มนี้ จะเน้นการตรวจสอบที่เป็นเงินรายได้แผ่นดินเท่านั้น

กรมบัญชีกลางในฐานะหน่วยงานกลางที่กำกับดูแลงานด้านการตรวจสอบภายในของส่วนราชการ เห็นว่า การปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานจากเดิมที่ทำด้วยมือมาเป็นระบบอิเล็กทรอนิกส์ จำเป็นต้องมีแนวปฏิบัติเพื่อให้ผู้ตรวจสอบภายในใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานตรวจสอบเงินรายได้แผ่นดินโดยทั่วไป ซึ่งส่วนราชการสามารถนำแนวทางปฏิบัติงานดังกล่าวไปปรับใช้หรือเลือกใช้ให้เหมาะสมกับสภาพการปฏิบัติงานจริงของแต่ละส่วนราชการ และเพื่อให้การปฏิบัติงานตรวจสอบเงินรายได้แผ่นดินบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพตรงตามประเด็นความเสี่ยงที่มีนัยสำคัญ โดยในทางปฏิบัติผู้ตรวจสอบภายในต้องนำผลที่ได้จากการสำรวจข้อมูล การประเมินผลระบบการควบคุมภายในและการประเมินความเสี่ยงเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการเงินมาพิจารณาประกอบกับนโยบายของผู้บริหารหรือหน่วยงาน และทรัพยากรของหน่วยตรวจสอบภายในมาจัดทำแผนการปฏิบัติงานตรวจสอบเงินรายได้แผ่นดินเสนอหัวหน้าหน่วยตรวจสอบภายในพิจารณาให้ความเห็นชอบก่อนเข้าดำเนินการตรวจสอบภาคสนามต่อไป

การจัดทำแนวปฏิบัติการตรวจสอบภายในภาคราชการ การตรวจสอบระบบรับและนำส่งเงินรายได้แผ่นดินนี้ กรมบัญชีกลางได้รับคำแนะนำอย่างดียิ่งจาก ผศ.ดร.ประจิต หาวัตร อาจารย์ประจำภาควิชาการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรมบัญชีกลางจึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย

กรมบัญชีกลาง
กระทรวงการคลัง

สารบัญ

	หน้า
ส่วนที่ 1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเงินรายได้แผ่นดิน	
- ความหมาย	1
- กฎหมายที่เกี่ยวข้อง	1
- ประเภทของเงินรายได้แผ่นดิน	3
ส่วนที่ 2 ขั้นตอนการปฏิบัติงาน	
- แบบเอกสารที่ใช้ในระบบรับและนำส่งเงิน	6
- กระบวนงานในระบบรับและนำส่งเงิน	8
- การบันทึกรายการตามระบบ GFMIS	
การจัดเก็บรายได้แผ่นดินของตนเอง	13
การจัดเก็บรายได้แผ่นดินแทนกัน	14
เช็คคืน	17
การจัดเก็บรายได้แผ่นดินกรณีที่มีการหักรายได้แผ่นดินเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บ	18
การถอนคืนเงินรายได้แผ่นดิน	18
ส่วนราชการจัดเก็บรายได้แผ่นดินให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	19
- การจัดทำรายงาน	23
ส่วนที่ 3 การตรวจสอบเงินรายได้แผ่นดิน	
- หลักเกณฑ์การตรวจสอบ	25
- การควบคุมภายในเกี่ยวกับการรับและนำส่งเงินรายได้แผ่นดินตามระบบ GFMIS	25
- แนวทางการปฏิบัติงานตรวจสอบ	27
ตัวอย่างที่ 1 การสอบทานระบบการควบคุมภายใน	29
ตัวอย่างที่ 2 การปฏิบัติงานตรวจสอบความมีอยู่จริง	34
ตัวอย่างที่ 3 การปฏิบัติงานตรวจสอบการเกิดขึ้นจริง ความถูกต้องและความครบถ้วน	35
ส่วนที่ 4 ตัวอย่างกระดาษทำการ	
- ตัวอย่างที่ 1 กระดาษทำการประเมินระบบการควบคุมภายในด้านการรับเงิน	41
- ตัวอย่างที่ 2 กระดาษทำการประเมินระบบการควบคุมภายในด้านเงินสดในมือ	46
- ตัวอย่างที่ 3 กระดาษทำการประเมินระบบการควบคุมภายในด้านการนำเงินส่งคลัง	49
- ตัวอย่างที่ 4 กระดาษทำการวิเคราะห์เงินรายได้แผ่นดิน	53
บทสรุป	56
ภาคผนวก หนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้อง	57